

УЮМДУ БАШКАРУУ ТУТУМУНДАГЫ ФИНАНСЫЛЫК МЕНЕДЖМЕНТ

ФИНАНСОВЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ

ОРГАНИЗАЦИИ FINANCIAL MANAGEMENT IN ORGANIZATION

MANAGEMENT SYSTEM

Аннотация. Бул макалада уюмду башкаруу тутумундагы финансылык менеджмент тууралуу сөз болот. Автор уюмду башкаруу тутумунда финансылык менеджменттин колдонулуш өзгөчөлүктөрүнө көңүл бурат.

Аннотация. Данная статья посвящена финансовому менеджменту в системе управления организацией. Автор акцентирует внимание на особенностях применения финансового менеджмента в системе управления организацией.

Abstract. This article is about financial management in the management system of the organization. The author focuses on the application features of financial management in the management system of the organization.

Түйүндүү сөздөр: башкаруу, менеджмент, тутум, уюм, финансы.

Ключевые слова: администрация, менеджмент, система, организация, финансы. **Key words:** administration, management, system, organization, finance.

Рынок экономикасын калыптандыруу шарттарында ишкердик ишти каржылоонун формаларын жана методдорун, принциптерин жана шарттарын тандоого жаңы мамилелер зарыл, ошондой эле менчиктештирүүгө, инвестицияларды жана финансылык операцияларды диверсификациялоого финансы таасиринин натыйжаларын кыйла толук жана объективдүү баалоого мүмкүндүк берген түшүнүктөрдү жана критерийлерди колдонуу. Ишканалардын каржылык башкаруу аркылуу бардык каржылоо жакшыртуу жана алардын ишин уюштуруу, капиталдык түзүмүн оптималдаштыруу, өндүрүү жана сатуу көлөмүнүн өсүшүн камсыз кылуу, пайда, чыгымдарды азайтуу, каражаттардын өтүмдүүлүгүн жогорулатуу, материалдык жана каржылык ресурстардын салмактуулук зор запастарын аныктайт. Ишканаларды өнүктүрүү стратегиясын иштеп чыгуу үчүн кайра өндүрүү процесстерин, менчиктештирүүнү, салык системасын, эсептешүүлөрдү, банктык жана коммерциялык кредиттөөнү, эмиссиялык ишти мамлекеттик жөнгө салуунун мыйзамдык жана ченемдик базасын түзүү тенденцияларын баалоо чоң мааниге ээ. Рыноктук кайра түзүүлөр ишканаларда бардык кызматтардын жана бөлүмдөрдүн кирешелүүлүгүн жана ликвидүүлүгүн жогорулатууга, капиталдын натыйжалуу салымдарын ишке ашырууга өз ара кызыкчылыгын камсыз кыла турган мотивациялык механизмди түзүүнү талап кылат. Алардын ар бири менчик ээлеринин, ишкерлердин жана финансылык кызматкерлердин кызыкчылыктарын ассоциациялоого жана жекелештирүүгө негизделген өндүрүштүк, коммерциялык, социалдык жана башка интеграция үчүн ачык система болуп саналат.

Каржылык (финансылык) менеджмент - ишкердиктин масштабын жана артыкчылыктарын аныктаган башкаруунун натыйжалуу формасы болуп саналат [1].

Каржылык (финансылык) менеджмент - бул акча агымдарын, финансылык ресурстардын кыймылын жана финансылык мамилелерди тиешелүү уюштурууну башкаруунун белгилүү бир тутуму [2].

Функционалдык көз караштан алганда – бул экономикалык башкаруу тутуму жана финансылык механизмдин бир бөлүгү. Институционалдык көз караштан алганда, бул башкаруу органы. Уюштуруучулук-укуктук көз караштан алганда-бул ишкердиктин бир түрү. Бул заманбап каржылык башкаруунун баштапкы түшүнүгү болуп саналат [1].

Каржылык менеджмент-бул каржы саясатын ишке ашыруу максатында каржы ресурстарына финансы-кредит механизминин таасир этүү ыкмаларын колдонуу менен башкаруу процесси. Финансылык менеджменттин айрым багыттары башкаруу объектиси менен аныкталат. Өлкөнүн финансы-кредит системасынын бардык звенолорунда башкаруу процессинин маңызы бирдиктүү болсо, финансылык ресурстарга таасир этүүнүн өзгөчө формалары жана ыкмалары мамлекеттик финансыны жана кредитти башкарууда ар кандай болушу мүмкүн, камсыздандыруу жана банк иши, ишканалардын каржысы [3].

Каржылык башкаруу өзүнө стратегия жана башкаруу тактикасын камтыйт. Стратегия белгиленген максатка жетүү үчүн каражаттарды пайдалануунун жалпы багытын жана ыкмасын билдирет. Бул ыкма чечим кабыл алуу үчүн эрежелердин жана чектөөлөрдүн белгилүү бир топтомуна туура келет. Стратегия бардык башка варианттарды жокко чыгарып, кабыл алынган стратегияга карама-каршы келбеген чечимдердин варианттарына күч-аракетти топтоого мүмкүндүк берет. Белгиленген максатка жеткенден кийин стратегия ага жетүүнүн багыты жана каражаты катары ишмердүүлүгүн токтотот. Жаңы максаттар жаңы стратегияны иштеп чыгуу милдетин коет.

Тактика белгилүү бир шарттарда белгиленген максатка жетүү үчүн конкреттүү методдорду жана ыкмаларды чагылдырат. Тактиканын милдети-оптималдуу чечим жана бул жагдайда абдан туура башкаруу методун жана ыкмаларын тандоо. Башкаруу системасы катары каржылык башкаруу эки подсистемадан турат: башкарылуучу подсистема (башкаруу объектиси) жана башкаруучу подсистема (башкаруу субъекти).

Каржылык башкаруу боюнча башкаруу объектиси акча каражаттарынын жылышы, айлана-чөйрөнүн наркын, каржылык ресурстарды жана экономикалык жүрүшүндө чарба жүргүзүүчү субъекттер жана алардын бөлүмдөрүнүн ортосундагы каржылык мамилелерди кыймылынын шарттарынын жыйындысы болуп саналат.

Финансылык менеджменттеги башкаруу субъектиси-бул башкаруучулук таасирдин ар кандай формалары аркылуу объектинин максаттуу иштешин жүзөгө ашырган адамдардын атайын тобу (башкаруу аппараты катары финансылык дирекция, башкаруучу катары финансылык менеджер) [4].

Финансылык башкаруунун негизги конкреттүү функциялары төмөнкүлөр:

- Каржылык талдоо жана каржылык отчеттуулуктун негизинде пландаштыруу, чогултуу жана ички каржылык башкаруу жана тышкы колдонуучулар үчүн бухгалтердик маалыматтарды иштеп чыгуу.

- Узак мөөнөттүү инвестициялык чечимдерди кабыл алуу; активдердин оптималдуу түзүмүн аныктоо, аларды алмаштыруу, жоюу ж.б. чечимдерди кабыл алуу; баалуу кагаздар портфелин башкаруу.

- Каржылоо булактарын тандоо жана компаниянын капиталдык түзүмүн түзүү боюнча узак мөөнөттүү чечимдерди кабыл алуу; компания үчүн эң пайдалуу шарттарда жана өздүк жана карыздык каражаттардын эффективдүү айкалышында тартуу саясатын иштеп чыгуу; дивидендик саясат.

- Учурдагы активдерди башкаруу (акча каражаттары, дебиторлор, материалдыкөндүрүштүк запастар).

- Жана башка функциялар.

Финансылык менеджменттин жалпы функцияларына пландаштыруу, болжолдоо, уюштуруу, жөнгө салуу, координациялоо, стимулдаштыруу, талдоо, контролдоо кирет.

Финансылык менеджменттеги пландаштыруу пландаштырылган тапшырмаларды түзүү жана аткаруу боюнча бардык иш-чараларды жана иш-чараларды камтыйт.

Финансылык менеджменттеги пландаштыруу пландаштырылган тапшырмаларды түзүү жана аткаруу боюнча бардык иш-чараларды камтыйт.

Каржылык башкаруу боюнча прогноздоо (болжолдоо) бүтүндөй жана анын ар кандай бөлүктөрүнүн каржылык абалы узак мөөнөттүү келечекте өзгөртүүлөрдү иштеп чыгууну камтыйт. Болжолдоо жана пландаштыруу айырмасы, болжолдоо аткарылууга милдеттүү эмес болгон варианттарды иштеп чыгууда жана ошого жараша аларды пландоодон айырмаланып ишке ашыруу милдетин койбойт.

Финансылык менеджменттеги уюмдун милдети-белгилүү бир эрежелердин жана жолжоболордун негизинде каржы программасын биргелешип ишке ашырган адамдарды бириктирүү.

Каржылык башкаруу боюнча жөнгө салуу берилген параметрлерден четтөө болгон учурда, биз каржы тутумунун туруктуулугунун абалына жетишилген башкаруу объектинин таасирин болжолдойт. Жөнгө салуу негизинен графиктерден, пландаштырылган тапшырмалардан, белгиленген ченемдерден жана ченемдерден келип чыккан четтөөлөрдү жоюу боюнча учурдагы иш-чараларды камтыйт.

Каржылык башкаруу боюнча макулдашуу милдети башкаруу системасынын, башкаруу аппаратынын жана адистердин бардык бөлүктөрүнүн ишинин ырааттуулугу үчүн шарттарды түзүү болуп саналат. Координация башкаруу объектисинин, башкаруу субъектинин, башкаруу аппаратынын жана айрым кызматкердин мамилелеринин биримдигин камсыз кылат.

Финансылык менеджментте дем берүү финансылык кызматтын кызматкерлерин өз эмгегинин натыйжаларына кызыгууга үндөөдө чагылдырылат.

Каржылык башкаруу боюнча көзөмөл каржылык иш-чараларды уюштуруу, каржылык пландарды аткаруу, ж.б. контролдоо учурунда каржы каражаттарын пайдалануу жөнүндө маалымат чогултулат, объектинин каржылык абалы, кошумча камдар жана мүмкүнчүлүктөр ачылат, каржылык программаларды жана каржылык башкарууну уюштуруу өзгөртүүлөрдү киргизүү.

Талдоо Каржыны пландаштыруу процессинин бир бөлүгү. Демек, каржылык көзөмөл каржылык пландоонун экинчи тарабы болуп саналат жана анын курамдык бөлүгү катары каралышы керек – каржылык пландын аткарылышын контролдоо, кабыл алынган чечимдердин аткарылышы.

Башкаруу объектинин каржылык кызыкчылыктарына карата туура максаттарды коюу үчүн каржылык башкаруу абдан маанилүү болуп саналат. Финансылык менеджмент кыйла динамикалуу. Анын ишинин натыйжалуулугу негизинен каржы рыногунун шарттарынын өзгөрүшүнө, каржылык кырдаалга, башкаруу объектинин финансылык абалына реакциянын тездигинен көз каранды. Ошондуктан, каржылык менеджмент белгилүү бир каржылык кырдаалды тез жана туура баалоо үчүн жөндөмү болууга, стандарттуу башкаруу ыкмаларын билүүгө жана түзүлгөн кырдаалдан тез арада оптималдуу чечим кабыл алуу жөндөмү болууга негизделген болушу керек. Финансылык менеджментте бардык кырдаалдар уникалдуу, ошондуктан алардын ар бири үчүн

белгилүү бир чечим топтомун түзүү мүмкүн эмес. Бирок, белгилүү бир чарбалык субъект үчүн олуттуу ийгиликке жетүүдө белгилүү бир методдор, ыкмалар, тигил же бул чарбалык маселелерди чечүү жолдору бар [4].

Адабияттар:

1. Павлова Л.Н. Финансовый менеджмент: Учебник для вузов.—2-е изд., перераб. и доп. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. - 269 с.

2. Прибыткова Г.К. Финансовый менеджмент: Дидактический материал «Финансовый менеджмент в схемах, рисунках, расчетах». - Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. - 92 с.

3. Финансовый менеджмент: Учебник для вузов / Н.Ф. Самсонов, Н.П. Баранникова, А.А. Володин и др.; Под ред. проф. Н.Ф. Самсонова. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 2001. - 495 с.

4. И.С. Дерюжков ФИНАНСОВЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИЕЙ Научный руководитель И. В. Ермолина. Материалы XX Международной научно-технической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых. 2020. Учреждение образования Гомельский государственный технический университет им. П.О.Сухого 332-334с.